

КАФЕДРА ОПЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА МУЗИЧНОЇ РЕЖИСУРИ

Майстерність актора

Освітній ступінь	«Бакалавр»	Курс	1
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»	Семестр	1,2
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво» Оперний спів, Камерний спів	ECTS	7
Статус	Обов'язкова	Годин	210
		Практичні	136
		Самостійна робота	74
Форма контролю	Іспит		

Інформація про викладача

ПІБ	Ніколаєнко В. І., доцент, доцент кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, народний артист України.
-----	--

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Майстерність актора» є процес набуття професійного рівня акторської майстерності – створення художнього образу дійової особи персонажа у різножанрових виставах сценічного мистецтва.

Мета: оволодіння та опанування всіма засобами, методами, навичками, вміннями та відповідними компетенціями професійної діяльності артиста сценічного мистецтва.

Завдання:

- розуміння професійної діяльності артиста сценічного мистецтва, його компетентності, що передбачають добре розвинуті здібності суб'єкту до вільного володіння акторською технікою у запропонованих сценічних обставинах при функціональній дієвості ролі;
- оволодіння основними складовими акторських тренінгових вправ і завдань для удосконалення професійної діяльності виконавця;
- розуміння системи теоретичних знань та практичних навичок акторського мистецтва;
- оволодіння принципами створення сценічного образу та методами роботи актора над роллю;
- оволодіння інтерпретацією прийомів внутрішньої та зовнішньої техніки артиста як цілісної конструкції функціонування акторського ремесла;

- оволодіння методами побудови логічного створення художнього образу дійової особи ролі крізь призму відповідного розуміння смислу та прагматичних характеристик персонажа;
- оволодіння технологіями сучасного мистецтва актора музичного театру;
- використання основних орієнтирів у організації творчого процесу перевтілення актора у сценічний образ – ігрові компоненти рольового матеріалу, а саме: надзавдання, зерно образу, перспектива ролі, внутрішній конфлікт, характер і характерність, фізичне самопочуття, сценічне завдання, темпоритм та конкретна лінія фізичної дії виконавця.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- ідентифікацію техніки актора як основи професійної підготовки майстра сценічного мистецтва;
- різноманітні методи побудови логічного створення художнього образу дійової особи ролі крізь призму відповідного розуміння смислу та прагматичних характеристик персонажа;
- відповідні специфічні прийоми виконавства при створенні моделі акторської гри певного історичного періоду у роботі над різножанровими сценічними формами для виявлення її найбільш характерних суттєвих рис;
- сукупність прийомів і операцій пізнання та практичного перетворення персонажа літературного твору у сценічний дієвий образ кожної конкретної вистави;
- структуру основних орієнтирів художньо-творчої мотивації у процесі створення сценічного образу ролі актором музичного театру;
- основні орієнтири організації творчого процесу перевтілення актора у сценічний образ – ігрові компоненти рольового матеріалу, а саме: надзавдання, зерно образу, перспективу ролі, внутрішній конфлікт, характер і характерність, фізичне самопочуття, сценічне завдання, темпоритм та конкретну лінію фізичної дії виконавця.

вміти:

- володіти основними складовими акторських тренінгових вправ і завдань для удосконалення професійної діяльності виконавця;
- володіти відповідними засобами щодо створення сценічного образу дійової особи ролі та методами роботи артиста над рольовим матеріалом;
- володіти основними критеріями організації продуктивної та ефективної роботи над роллю;
- застосовувати манери акторської гри як феноменального явища, що безпосередньо пов'язане з визначенням пізнавальних смислів, прагматичних характеристик інтерпретації персонажу ролі у виставі певної театральної епохи лицедійства;
- використовувати основні орієнтири у організації творчого процесу перевтілення актора у сценічний образ – ігрові компоненти рольового матеріалу, а саме: надзавдання, зерно образу, перспективу ролі, внутрішній конфлікт, характер і характерність, фізичне самопочуття, сценічне завдання, темпоритм та конкретну лінію фізичної дії виконавця.

На основі засвоєних знань і вмінь студенти повинні **володіти професійними компетенціями:**

- здатністю до творчого сприйняття світу та вміння відтворювати його в художніх сценічних образах, генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва;
- оперуванням специфічною системою виражальних засобів (акторсько-виконавськими, пластично-зображальними, звуковими, вокальними, музично-ритмічними, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними, художньо-постановочними) при створенні та виробництві сценічного твору;
- здійснювати вибір та аналіз художнього твору для показу (демонстрації) та визначати спосіб його інтерпретації відповідно творчому задуму засобів мистецького (сценічного) висловлювання.

ПЕРЕЛІК ТЕМ

МОДУЛЬ 1. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТЕХНІКИ АКТОРА ЯК ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙСТРА СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА

Змістовний модуль 1. Розвиток творчих здібностей артиста сценічного мистецтва

Тема 1. Методи і види засвоєння техніки релаксації як початкового етапу акторського тренінгу

Тема 2. Увага, уява як складові структури професійного артистизму

Тема 3. Сценічна віра як органічна та свідомо необхідність акторської майстерності

Змістовний модуль 2. Компоненти системи виконавської майстерності

Тема 4. Дія як основа сценічного мистецтва. Поняття “сценічна дія”, її особливості

Тема 5. Основні прийоми психотехніки і техніки органічної поведінки на сцені

Тема 6. Сценічний етюд як перший етап формування виконавської майстерності

МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АКТОРА І ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИЙ ПРОЦЕС СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ РОЛІ

Змістовний модуль 3. Основні критерії роботи актора над засобами сценічної творчості

Тема 7. Запропоновані обставини як засіб ототожнення актора з сценічним образом

Тема 8. Поняття атмосфери у сценічній творчості актора

Тема 9. Сценічне спілкування як основа взаємодії акторів на сцені. Парний та масовий етюди

Змістовний модуль 4. Творчий метод у створенні «зримих» сценічних форм

Тема 10. Трансформація як засіб перевтілення актора на сцені в процесі виконання ролі

Тема 11. Пізнання рольового матеріалу образу персонажа. Поза і жест як основні елементи статурної акторської виразності

Тема 12. Створення та втілення різновидів «зримих» форм

Змістовний модуль 5. Інсценізація уривків різножанрових літературних творів

Тема 13. Жанрові особливості вистави та акторська творчість

Тема 14. Мізансценування як засіб візуально-образної виразності сценічної форми

Тема 15. Створення і втілення уривку літературно-художньої форми

Змістовний модуль 6. Створення та втілення художнього образу ролі

Тема 16. Метод дійового аналізу п'єси і рольового матеріалу

Тема 17. Технологія використання предметів та як дійових осіб театрального дійства

Тема 18. Створення художнього образу дійової особи ролі у курсовій виставі

ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Майстерність актора» для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» вокального факультету складається з практичних занять та частки годин для самостійної підготовки, а також включає контрольні заходи.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Методична література представлена у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії, інтернет-ресурси. За умови дистанційного навчання під час карантину або форс мажорних обставин, всі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали студенти можуть знаходити на сайті бібліотеки Академії

<http://lib.knmau.com.ua>.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний (міжсесійний) контроль:

- вербальні: співбесіда, обговорення, експрес-опитування;
- аналітичні: аналіз самостійної роботи;
- практичні: виконання вправ, практичний показ, демонстрація танців, етюдів.

Підсумковий контроль:

- вербальний: колоквиум;
- практичний: здача танцювальних етюдів.

Система оцінювання

Графік контролю за самостійною роботою студентів

Поточний контроль			Поточний контроль	Поточний контроль			Поточний контроль
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2			
T1	T2	T3	ЕО	T4	T5	T6	ЕО
ВВ	ЗФ	ПП	К	Е	ТЗ	ЕТ	К
Е	Е	ЕО	ПП	ВВ	ЗФ	ЕМ	ТЗ

Поточний контроль			Поточний контроль	Поточний контроль			Поточний контроль
Змістовний модуль 3				Змістовний модуль 4			
T7	T8	T9	ЕО	T10	T11	T12	ЕО
Е	ТЗ	ЕО	ПП	ТЗ	ЕП	ЕМ	К
ВВ	ВВ	ЕМ	ЕП, ЕМ	ІЛТ	ТЗ	ТЗ	ПП

Поточний контроль			Поточний контроль	Поточний контроль			Підсумковий контроль
Змістовний модуль 5				Змістовний модуль 6			
T13	T14	T15	К	T16	T17	T18	іспит
ІЛТ	ІЛТ	ПП	ВВ	МВ	МВ	МВ	К
ТЗ	ТЗ	ЕО	ІПП	Е	ТЗ	ТЗ	ПП

Умовні позначення:

T1, T2...T12 – теми змістовних модулів

СП – співбесіда

ЕО – експрес-опитування

К – колоквиум

ВВ – виконання вправ

ПП – практичний показ

Е – етюд

УМ – уривок з музичного твору

КЗ-1, КЗ-2, КЗ-3 – контрольні заняття

ДТ – демонстрація танцю

ЗЕ – здача етюдів

Критерії оцінювання

90–100 –А– відмінно – заслуговує повна, глибока, розгорнута, правильна та обґрунтована відповідь студента на питання колоквиуму, яка виявляє бездоганні знання матеріалу; глибокі знання усієї програми навчальної дисципліни; плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці з власними висновками та узагальненнями; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на високому професійному рівні; активна участь у практичних заняттях; сумлінна підготовка завдань самостійної роботи.

82–89 –В– добре – заслуговує розгорнута, правильна та обґрунтована відповідь студента на питання колоквиуму, яка виявляє знання матеріалу, проте має хоча б один з недоліків – у розкритті змісту понять; достатні знання усієї програми навчальної дисципліни; плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці з власними висновками та узагальненнями; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на високому професійному рівні; активна участь у практичних заняттях; сумлінна підготовка завдань самостійної роботи.

74–81 –С– добре – заслуговує правильна відповідь студента на питання колоквиуму, яка виявляє знання матеріалу, проте має ряд недоліків у повному розкритті питання; достатні знання усієї програми навчальної дисципліни; плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на достатньо професійному рівні; участь у практичних заняттях; сумлінна підготовка завдань самостійної роботи.

64–73 –D– задовільно – заслуговує відповідь студента на питання колоквиуму, яка виявляє недостатні знання матеріалу та має ряд недоліків у повному розкритті питання; недостатній діапазон знання усієї програми навчальної дисципліни; не досить плідне і результативне застосування теоретичних знань на практиці; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на недостатньо професійному рівні; несистематична участь у практичних заняттях; часткова підготовка завдань самостійної роботи.

60–63 –Е– задовільно – заслуговує відповідь студента на питання колоквиуму, яка виявляє недостатні знання матеріалу та має ряд суттєвих недоліків у повному розкритті питання; задовільне знання усієї програми навчальної дисципліни; задовільне застосування теоретичних знань на практиці; здійснення під час творчого показу демонстрації власного акторського сценічного завдання на низькому професійному рівні; несистематична участь у практичних заняттях; часткова підготовка завдань самостійної роботи.

35–59–FX– незадовільно

– якщо студент не відповів на поставлене питання колоквиуму або відповідь є неправильною; достатньо низьке знання усієї програми навчальної дисципліни; не застосування теоретичних знань на практиці; не здійснення творчого показу власного акторського сценічного завдання; несистематична участь у практичних заняттях; не підготовка завдань самостійної роботи.

1–34–F– незадовільно

відповідь на питання колоквиуму на рівні елементарного розпізнання, неможливість відтворення навчального матеріалу на репродуктивному рівні. Неспроможність виконання

практичних завдань, відсутність навичок створення художнього образу фрагменту музично-театрального твору.

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

ПОЗААУДИТОРНІ ЗАНЯТТЯ

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів, концертів тощо.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Барба Е. Паперове каное / Пер. з англ. М. Шкарабан. Львів: Літопис, 2001. 288 с.
2. Барнич М. М. Майстерність актора: техніка «обману»: навчальний посібник. Вид. 2-е, випр. та допов. Київ: Ліра-К, 2016. 304 с.
3. Бучма А. З глибин душі. Статті і спогади. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1959. 179 с.
4. Готовський Є. Театр. Ритуал. Перформер : пер. з пол. Львів: Літопис, 1999. 185 с.
5. Донченко Н. П. Режисура та акторська майстерність: Навч. посібник. Київ, 2006. 260 с.
6. Ивайло, А. Архитектоника театральности. Семиотика театрального перформанса / Пер. с болг. Помеляйко Е. Харьков, Гуманитарный центр, 2016. 212 с.
7. Кісін В. Б. Режисура як мистецтво та професія. Життя. Актор. Образ: із творчої спадщини. Київ: Видавничий дім «KM Academia», 1999. 268 с.
8. Клековкін О. THEATRICA: [Текст]; Ін-т проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 800 с.
9. Косач Ю. А. Амвросій Бучма. Київ: видавництво «Молодь», 1978. 224 с.
10. Крег Е. Г. Про мистецтво театру. Київ: Мистецтво, 1974. 319 с.
11. Курбас Л. С. Березіль. Із творчої спадщини. Київ: Видавництво «Дніпро», 1988. 518 с.
12. Лесь Курбас: Спогади сучасників / за ред. В. С. Василька ; упоряд. М. Г. Лабінський. Київ : Мистецтво, 1969 (Київ: НБУ ім. Ярослава Мудрого, 2017). (Спогади. Листи. Щоденники). URL: <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=5600>
13. Мар'яненко І. Минуле українського театру. Київ: Мистецтво, 1953. 181 с.
14. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. Київ: Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
15. Про мистецтво театру : збірник / упоряд. В. Довбищенко, Ю. Бобошко; під загал. ред. І. Чабаненка. Київ: Мистецтво, 1954. 514 с.
16. Топорков В.О. Про техніку актора / Під заг. ред. М.М. Горчакова. Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1961. 105 с.
17. Український театр ХХ століття: антологія вистав / за заг. ред. М. Гринишиної; Ін-т проблем сучасн. мистец-ва НАМ України. Київ: Фенікс, 2012. 944 с.
18. Чабаненко І. Записки театрального педагога: Зб. статей. Київ: Мистецтво. 1980. 189 с.
19. Alberti C. Il teatro brechtiano: analisi del metodo nel contesto della scena contemporanea. Tesi di Laurea 2013. 145 p.
20. Brecht, Bertolt. Gesammelte Werke in 20 Bänden. Frankfurt a. M. 1967, Band 15, S. 301

21. Brestoff R. The Great Acting Teachers and Their Methods. Smith and Kraus, 1995. p. 84.
22. Brook, Peter. The empty space. Nick Hern Books, 2019. 146 p.
23. Brook, Peter. The Shifting Point, 1946-1987. Harper & Row, 1987. 254 p.
24. Chekhov, Michael. Lessons for the Professional Actor (PAJ Books). N.Y., PAJ Publications, 2001. p. 168.
25. Pavis, Patrice. Dictionnaire du théâtre / par Patrice Pavis ; préface de Anne Ubersfeld. Paris : Dunod, 1997. 1 vol. 447 p.
26. Strasberg, Lee. A Dream of Passion: The Development of the Method. Plume, 1988. 240 p.
27. Strehler, G. Un théâtre pour la vie. Réflexions, entretiens et notes de travail. Paris, Fayard, 1980. 392 p.

Допоміжна

28. Барретт Ф. Л. Як народжуються емоції. Київ, Видавництво «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 480 с.
29. Безклубенко С. Мистецтво: терміни та поняття. вид: у 2 т. : Т.2 (М-Я). Київ: Інститут культурології НАМ України, 2010. 256 с.
30. Вишеславський Г. Термінологія сучасного мистецтва. Означення, неологізми, жаргонізми сучасного візуального мистецтва України. Київ: Інтер-технологія, 2010. 283 с.
31. Гайдабура В. Театральні автографи часу. Київ: Факт, 2007. 106 с.
32. Клековкін О. Театр при століку. Методологія театрознавства: подорожній щоденник / Ін-т проблем сучасн. мистецтва НАМ України. Київ: Фенікс, 2013. 432 с.
33. Клековкін О. Ю. Сакральний театр: Генеза. Форми. Поетика. (Структурно-типологічне дослідження) : монографія. Київ, 2002. 272 с.
34. Липківська А. (Г.) К. Світ у дзеркалі драми. Київ: Кий, 2007. 356 с.
35. Неллі В. О. Робота режисера. Робота над виставою в драматичному театрі : [нарис]. Київ : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1962. 270 с.
36. Сидоренко З. Д. Борис Тягно. Київ: Мистецтво, 1984. 125 с.
37. Abel L. Tragedy and Metatheatre: Essays on Dramatic Form. New York: Holmes & Meier, 2003. 250 p.
38. Adolphe Appia, Elsa Cantacuzène. Die Musik und die Inszenierung. Verlag: Hansebooks (Nachdruck der Ausgabe von 1899), 2016. 332 s.
39. Barrault, Jean-Louis. Reflections on the Theatre. London, Published by Rockliff, 1951. 185 p.
40. Copeau J. Registres VI: L'École du Vieux-Colombier, ed. Claude Sicard, Paris: Gallimard, 2000. 460 p.
41. Esslin Martin. The Theatre of the Absurd. 3 ed. London, 1997. 480 p.
42. Fifty Key Theatre Directors / Ed. by Shomit Mitter & Maria Shevtsova. L., N.Y., Routledge, 2005. 286 p.
43. Mathieu M., Meerzon Y. The Routledge Companion to Michael Chekhov. London, Routledge, 2017. 456 p.
44. Puchner M. Stage Fright: Modernism, Anti-Theatricality, and Drama. Baltimore; L.: The Johns Hopkins University Press, 2002. 234 p.
45. Sanders J. B. André Antoine, directeur à l'Odéon : dernière étape d'une odyssée. Paris: Minard, 1978. 305 p.
46. Strehler, G. Gli spettacoli che ho amato di più. Milano, 2008. 112 p.
47. Styan J. L. Max Reinhardt. London, Cambridge University Press, 1982. 175 p.

Інформаційні ресурси

Фото-, відеоматеріали, кінофільми, фрагменти драматичних, музично-драматургічних творів у виконанні різноманітних акторських ансамблів – провідних майстрів сцени.